

Volum comemorativ de studii, articole și evocări,
publicat cu sprijinul
Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova

TEOLOGIE ȘI SLUJIRE PASTORALĂ ÎN VIAȚA ȘI OPERA MITROPOLIȚILOR FIRMILIAN MARIN ȘI NESTOR VORNICESCU

Cu binecuvântarea,

† **Dr. IRINEU,**
Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei

Coordonator
Diac. dr. Ioniță Apostolache

Editura Mitropolia Olteniei
Editura Cetatea de Scaun

CONTRIBUȚIA IPS NESTOR VORNICESCU LA PROMOVAREA DIALOGULUI INTER-CREȘTIN ȘI INTER-RELIGIOS AVÂND ÎN CENTRU PROBLEMA PĂCII

Pr. Lect. Univ. Dr. ADRIAN BOLDIȘOR¹

Introducere

Între numeroasele preocupări științifice ale IPS Nestor Vornicescu (1 octombrie 1927 – 17 mai 2000), Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei (din 1978), Membru de Onoare al Academiei Române (începând cu 1996), se numără și contribuțiile aduse la promovarea la nivel național și internațional a dialogului inter-creștin și inter-religios. IPS Nestor a făcut parte, pentru o lungă perioadă de timp, din structura ecumenică *Conferința Creștină pentru Pace* (CCP), participând astfel la numeroasele întâlniri cu caracter ecumenic ce au avut pe agenda principală promovarea păcii între oamenii ce aparțin diferitelor confesiuni și religii.²

Roadele acestor participări au prins contur în articolele și studiile publicate în diferite reviste din țară și străinătate, precum și în volumul tipărit la Craiova în anul 1986, *Pace pe pământ*. La începutul acestuia, vrednicul de pomenire mitropolit oltean explica motto-ul ales din lucrarea *Pedagogul* lui Clement Alexandrinul („Omul este un instrument muzical de pace”) precum și cele 18 citate din Sfânta Scriptură și din operele Sfinților Părinți și scriitorii bisericești, cuvintele sale fiind de o actualitate covârșitoare, chiar dacă timpurile s-au schimbat și oamenii încearcă să nege și să uite trecutul, repetând totuși greșelile înaintașilor ce au dus la adevărate crize economice, sociale și politice care au amenințat și continuă să amenințe însăși existența omului pe pământ: „Am adus în oglinda cugetului nostru câteva dintre cuvintele «ce exprimă adevărul». Iar cele șapte cuvinte – în traducere românească – pe care le-am ales drept motto par a fi una dintre chintesențele desăvârșite a tot ce s-a spus în istoria lumii cu privire la rolul omului și îndatorirea sa de a-și regăsi esența, identitatea, și a se conforma chemării sale către perfecțiune.

¹ Universitatea din Craiova, Facultatea de Teologie din Craiova.

² În legătură cu contribuția ecumenică pe care a avut-o IPS Nestor Vornicescu, vezi: Pr. conf. dr. CONSTANTIN PĂTULEANU, *Mitropolitul Nestor Vornicescu și Mișcarea ecumenică*, în vol. „Vlădica Nestor. Păstorul oltenilor”, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2007, p. 145-152; articolul a fost preluat și în volumul de față.

Viața este darul suprem al Creației. Pacea este valoarea morală supremă a vieții, a umanității. Astăzi, când zgomotul infernului tancurilor și ecourile de apocalips ale exploziilor atomice amenință să distrugă muzica sferelor și armonia lumii, omul, chemat să pună ordine în dezordinea pe care iresponsabilitatea unora dintre semenii săi au comis-o în Univers, cum altfel ar putea fi numit decât «un instrument muzical de Pace»³.

Pacea în lumina Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a istoriei poporului român

Volumul publicat la Editura Mitropolia Olteniei în anul 1986, an declarat de Organizația Națiunilor Unite (ONU) drept „Anul Internațional al Păcii”, este organizat în trei părți: *Studii și articole* (1958-1986), *Cuvântări* (1972-1986) și *Pastorale* (1972, 1978-1986). În cuprinsul fiecărei secțiuni este subliniată ideea căutării și promovării păcii pe pământ, având ca bază Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Nu puține sunt referirile la problemele dogmatice și morale fără de care dezideratul instaurării păcii pe pământ nu poate fi abordat decât dintr-un unghi sărăcăcios. De asemenea, așa cum s-a preocupat o viață întregă de problemele istorice, IPS Nestor Vornicescu nu uită să facă dese referiri la contribuțiile pe care poporul român le-a avut de-a lungul secolelor la promovarea păcii pe pământ, chiar și în momentele în care vitregiile istoriei l-au atras în hățișurile întortocheate ale războaielor de apărare împotriva invadatorilor de diferite neamuri.

Din Sfânta Scriptură, Mitropolitul Olteniei aduce numeroase exemple, atât din paginile Vechiului, cât și ale Noului Testament, întărind astfel ideea că virtuțile creștine nu se pot susține și promova fără a avea o bază scripturistică: „Să se pogoare dreptatea ca ploaia pe câmpul cosit și ca picătura ce face să rodească pământul ca să înflorească dreptatea în zilele lui și să fie belșug de pace cât va sta luna pe cer” (Psalm 71, 6-7); „Pace, pace celor de aproape și celor de departe, zice Domnul...” (Isaia 57, 19); „Deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, laudând pe Dumnezeu și zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Luca 2, 13-14); „Mărire, cinste și pace oricui lucrează binele” (Romani 2, 10); „Căutați desăvârșirea, mângâiați-vă, fiți uniți în cuget, trăiți în pace și Dumnezeu dragostei și al păcii va fi cu voi” (II Corinteni 13, 11); „Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două – una, surpând pe rețele din mijloc al despărțiturii, desființând vrăjmășia în trupul Său, legea poruncilor și învățăturile ei, ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea, și, venind, a binevestit pace, vouă celor de departe și pace celor de aproape, că prin El avem și unii și alții apropierea către Tatăl, într-un Duh” (Efeseni 2, 14-18); „Căutați să păziți unitatea Duhu-

³ Dr. NESTOR VORNICESCU, Arhiepiscop și Mitropolit, *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986, p. 9.

lui, întru legătura păcii (Efeseni 4, 3); „Stați deci tari, având mijlocul încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății, și încălcați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii” (Efeseni 6, 14-15)”.

IPS Nestor Vornicescu aduce, în sprijinul susținerii ideilor sale cu privire la problema păcii, citate din operele Sfinților Părinți și scriitori bisericești de limbă greacă și de limbă latină, Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție fiind de nedespărțit din punct de vedere creștin-ortodox în argumentarea învățăturilor dogmatice și morale: „După ce am fost părtași ai multor fapte mari și strălucite, să revenim la scopul păcii încredințat nouă de la început și să ne ațintim ochii spre Tatăl și Ziditorul întregii lumi și să ne lipim de mărețele și prisositoarele daruri și binefaceri ale păcii Lui” (Clement Romanul, *Epistola I către Corinteni*, 19); „Calea lui Dumnezeu este calea păcii, cu pace să căutăm cele ale lui Dumnezeu” (Clement Romanul, *Recognitiones*, 2, 25); „A porni un război împotriva vecinilor și apoi a pleca în alte războaie, a nimic și a supune numai din dorința de a stăpâni popoare, care nu te-au supărat cu nimic, cum altfel trebuie să fie numită decât o mare ticăloșie?” (Fericitul Augustin, *De Civitate Dei*, 4, 6); „A purta războaie și a lărgi hotarele statului prin supunerea altor popoare este o fericire numai pentru cei ticăloși” (Fericitul Augustin, *De Civitate Dei*, 4, 15); „Pacea este un bun atât de mare, încât printre lucrurile pământești și trecătoare nimic nu este mai plăcut să auzi, nimic nu este dorit mai cu ardoare, în sfârșit nu poate fi nimic mai bun decât pacea” (Fericitul Augustin, *De Civitate Dei*, 19, 11); „Omul, care prin legile naturii sale este înclinat spre colectivitate și spre pacea cu oamenii, trebuie să păstreze pacea cu toți oamenii” (Fericitul Augustin, *De Civitate Dei*, 19, 12); „Este o glorie mai mare să nimicești războaiele prin cuvânt decât oamenii prin sabie și să câștigi sau să dobândești pacea prin pace, și nu prin război” (Fericitul Augustin, *Epistola 229*, 2); „Unde este pace, acolo sunt toate bunurile” (Sf. Ioan Damaschinul, *Sfintele Paralele*); „Pacea unită cu dreptatea este un bun dumnezeiesc, însă dacă una este fără cealaltă este vătămată frumusețea virtuții. Căci pace au și pentru pieirea oilor. Dar nu pot să numesc aceasta pace, fiindcă nu este împodobită cu dreptate. Dacă se va uni cu aceasta, atunci se va numi cu adevărat pace” (Isidor Pelusiotul, *Epistola 3*, 246); „Să îmbrățișăm pacea și dragostea, prin care este nimicit orice război, orice luptă și orice neînțelegere” (Isidor Pelusiotul, *Epistola 4*, 70); „Pacea este rădăcina tuturor bunurilor, iar orice război, dimpotrivă, este rădăcina tuturor nenorocirilor” (Ioan Cantacuzinul, *Istorie*, 4, 34); „Noi trebuie să căutăm pacea. Ea trebuie să fie dorită de orice cârmuire, pentru ca în timp de pace popoarele progresează, iar interesele lor sunt păzite” (Magnus Aurelius Cassiodorus, *Diferite Scrisori*, 1, 1); „Să slăvim prin imne de pace dumnezeiasca pace, principiul care pune în armonie Universul. Ea este cea care unește toate și tot ea naște

și desăvârșește buna înțelegere și legătura tuturor (Dionisie Pseudo-Areopagitul, *Despre numele dumnezeiești*, 11,1)”.

Exemplele din istoria culturală și religioasă a poporului român stau ca mărturie a preocupărilor de o viață ale Arhiereului oltean, întărind astfel concluziile pe care teologul le dezvoltă pe parcursul întregului volum închinat păcii. Sfinții români sunt cinstiți în Biserica noastră încă din primele secole, alături de sfinții pomeniți și cinstiți în celelalte biserici ortodoxe surori. „Ortodocși de limbă latină, românii sunt urmașii daco-romanilor, spațiul lor etnic fiind cel carpato-danubiano-pontic. Romanitatea și creștinismul sunt caracteristicile fundamentale concomitente în geneza poporului român. Pământul românesc a fost sfințit de sângele martirilor din primele secole creștine. În calendarul creștin s-a înscris, dintru început, numele unor daco-romani, plini de cutezanță în mărturisirea și apărarea dreptei credințe, prin această mărturisire unii dintre ei suferind moarte martirică, în condițiile de tragică criză pe care le-a cunoscut viața creștină, cu deosebire în timpul prigoanelor din primele secole. Unii dintre ei au fost binecunoscuți și prețuiți pentru viața lor desăvârșită creștină – teofori, hristofori, pnevmatofori –, fiind canonizați adesea de alte Biserici decât cea națională și de alte neamuri, ceea ce a demonstrat caracterul de universalitate al sfințeniei”.⁴

Între personalitățile naționale prezentate ca modele ale sfințeniei, Mitropolitul Olteniei enumeră sfinții cunoscuți în țara noastră încă din primele secole creștine, asupra vieților și scrierilor unora dintre aceștia academicianul aplecându-se cu acrivie științifică în operele sale de istorie a creștinismului: preotul daco-roman Montanus și soția sa Maxima, Episcopul Bretanion al Tomisului, Sava Gotul, sfinții de la Niculițel, Zotikos, Atthalos, Camasis și Filippos, Emilian de la Durostorum, Donat și Venust de la Singidunum, preotul Romul și diaconul Silvan din cetatea Sirmium, Hermes din cetatea Bonania. Sclavul Lup din cetatea Novae, Ermil diaconul și temnicerul Stratonic din Singidunum, Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat din Sirmium, Niceta de Remesiana, episcopul Teotim al Tomisului, Ioan Cassian Romanul, Dionisie Exiguus, Grigorie Decapolitul de la Bistrița-Vâlcea, Cuvioasa Parascheva de la Iași și Dimitrie cel Nou etc.

Șirul sfinților români continuă cu cei cinstiți de credincioșii noștri de-a lungul timpului, mai ales ca urmare a canonizării lor de către Biserica noastră Ortodoxă, începând cu anul 1955. Sfinții sunt modele de urmat în viața noastră și pilde ale promovării și propovăduirii păcii sufletești și între oamenii. Această idee străbate în întreaga noastră istorie, IPS Nestor Vornicescu încercând să demonstreze și să ilustreze „felul și măsura în care, de pe pă-

⁴*Chipuri ale sfințeniei în istoria Ortodoxiei Românești*, în vol. „Pace pe pământ”, p. 393 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, 3, Craiova, 1986, p. 75-80).

mântul românesc s-au putut înscrie nume și fapte de adâncă sfințenie și de mucenicie în istoria Ortodoxiei și în Sinaxarul Creștinătății, în primă instanță ca mărturii ale eroismului credinței în istoria Ortodoxiei românești”.⁵

„Pace pe pământ, între oameni bunăvoire”

Evangelhia Păcii a fost dată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos pentru toate neamurile pământului și pentru toate timpurile. Ea este atât puterea lui Dumnezeu, cât și pacea iudeului și elinului, așa cum se desprinde din paginile Sfintei Scripturi. „Toți creștinii suntem, într-un fel sau altul, responsabili de toate nedreptățile care se întâmplă azi în lume. Evangelhia Păcii care luminează drumul nostru în viață, care ne hrănește duhovnicește și care ne mulțumește conștiința atunci când împlinim tot ce e posibil din partea noastră, ne dictează să trăim din plin pacea în structurile lumii de astăzi, iar acolo unde Evangelhia Păcii este stânjenită de a putea fi trăită, conștiința noastră ne face să ridicăm glasul pe lângă cei care au în vedere destinele lumii în apărarea celor oropsiți, în înlăturarea primejdiilor care amenință pacea lumii și pentru instaurarea unei vieți prospere și cu adevărat umane pe fața pământului”.⁶ Pacea are ca temelie dragostea față de om indiferent de rasă, realitate ce conduce la ideea egalității între toți oameni. Pentru a promova pacea pe pământ creștinii trebuie să trăiască Evangelhia Păcii pentru a putea apoi să o propovăduiască tuturor oamenilor, indiferent de religie, toți fiind chemați la mântuire, deoarece „fac parte din aceeași mare familie a umanității, au aceeași natură, același scop, aceeași lege morală naturală, aceeași chemare la desăvârșire”.⁷ Încă de la început creștinii au fost implicați în problemele comunităților din care făceau parte, fiind preocupați, în mod direct, în promovarea și susținerea păcii pe pământ ca arvună a venirii Împărăției cerurilor pe care o doreau atât de mult și o așteptau să vină cât mai repede. Recunoscând valoarea fiecărei ființe umane, creștinul respectă și valorile spirituale și culturale ale fiecărui neam și din orice religie, respectând astfel cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos. „Evangelhia Păcii (Efeseni 6, 15) adusă lumii, ca mesaj dumnezeiesc de Domnul Iisus Hristos și în cadrul structurilor lumii de astăzi, este eliberare de orice fel de robie, egalitatea tuturor oamenilor între ei și a tuturor popoarelor, este viața plină de pace ca între fiii unui singur părinte care este Dumnezeu, este colaborare și într-ajutorare în mijlocul oamenilor”.⁸

Așa cum ne învață Domnul nostru Iisus Hristos în Pilda samarineanului milostiv, aproapele nostru este orice om, fără deosebire. Din acest adevăr

⁵IBIDEM, p. 399.

⁶*Evangelhia Păcii trăită în diferite structuri actuale ale lumii*, în vol. *Pace pe pământ*, p. 57-58 (Pentru prima dată articolul a fost prezentat ca referat susținut la Sesiunea Comisiei teologice din cadrul Conferinței creștine pentru pace, Cernica, 27-30 mai 1975).

⁷IBIDEM, p. 61.

⁸IBIDEM, p. 69.

derivă virtuțile creștine ale dragostei, egalității și libertății, negarea lor însemnând, în cele din urmă, negarea lui Dumnezeu Creatorul, Proniatorul și Mântuitorul tuturor oamenilor. Domnul nostru Iisus Hristos a trimis pe Sfinții Săi Apostoli să propovăduiască vestea cea bună la toate neamurile, fără discriminare. Sfântul Apostol Pavel, Apostolul neamurilor, a subliniat în epistolele sale unitatea ființială a neamului omenesc. Chiar dacă doar evreii au primit Legea morală de la Dumnezeu prin Moise, nici celelalte neamuri nu au fost private de legea naturală (Romani 2, 14). Idee unității neamului omenesc este susținută și de Sfântul Justin Martirul și Filosoful, cel care urmează cuvintele profeților Vechiului Testament după care Dumnezeu nu este numai părintele evreilor, ci al tuturor popoarelor. „Afirmând unitatea de origine și de esență a neamului omenesc, se confirmă porunca creștină fundamentală a frăției și iubirii dintre toți oamenii. Există astăzi în lume oameni sau popoare pe diferite trepte de dezvoltare spirituală, dar nu există oameni sau popoare care să dovedească incapacitate de cultură sau progres. Rasismul este împotriva voinței lui Dumnezeu, în dezacord cu principiile cardinale ale creștinismului, cu doctrina sa. El izvorăște din lipsa de dragoste față de anumiți oameni, din lipsa de dragoste față de Dumnezeu”.⁹ Creștinismul este religia care se adresează sufletului fiecărui om, cuprinzând astfel toate neamurile pământului într-o singură existență armonioasă, într-o familie atotcuprinzătoare. De aceea toți oamenii trebuie să lucreze la căutarea și instaurarea păcii pe pământ, la îndepărtarea tuturor conflictelor din lume, așa cum ne învață profetul Isaia (2, 4): „Și vor preface săbiile în pluguri”.

Dezideratul promovării păcii pe pământ își are rădăcinile ultime în antropologia creștină. Omul este coroana creației reprezentând, în același timp, scopul pentru care au fost create toate din univers. Pornind de la aceste realități, Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că omul este veriga dintre Dumnezeu și creatură, fiind stăpânul peste toate din jurul său pentru a le conduce la Creatorul lor. „Astfel, primul dar și cel mai de preț pe care Dumnezeu l-a făcut neamului omenesc este *darul vieții*. Asemenea oricăreia dintre dumnezeieștile lucrări acest dar este desăvârșit; el este o permanență a reînnoirii în fiecare ființă umană, prin însăși chemarea sa la viață, se manifestă reînnoirea întregului neam omenesc în chip desăvârșit”.¹⁰ Alături de acest dar omul a primit de la Dumnezeu mijloacele prin care poate menține armonia în univers și pacea pe pământ. Alte daruri primite de om sunt cugetarea dreaptă și sensibilitatea duhovnicească, omul fiind într-un dialog continuu atât cu Dumnezeu, cât și cu întreaga creație. În acest sens, Creatorul l-a înzestrat pe om cu libertate, pierderea acesteia reprezentând căderea în robia păcatului și

⁹*Egalitatea națiunilor*, în vol. *Pace pe pământ*, p. 101 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în MO, nr. 1-3/1978, p. 7-26).

¹⁰*Dreptul la viață, dreptul la pace*, în vol. *Pace pe pământ*, p. 171 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în rev. „Ortodoxia”, nr. 1/1980, p. 5-32).

dispariția definitivă. Libertatea presupune, în același timp, egalitatea oamenilor care sunt egali în fața Creatorului lor. De aici derivă, din partea creștinului, și căutarea permanentă a vieții pe pământ. „Pacea este expresia stării de armonie, împăcare, înțelegere, echilibru natural și fără tulburare. Învățătura noastră creștină ne arată că în starea sa primordială condiția omului era desăvârșită în privința raporturilor firești în cadrul cărora el ființa și se manifesta, aflându-se în desăvârșită armonie cu Dumnezeu, cu semenul său, cu sine, cu cosmosul; în acea ipostază primordială «un mare simț al solidarității cu toate îi dădea o pace cu toate». Pacea presupune viețuirea după preceptele iubirii. Actul iubirii, fundamentul ontologic al relației omului cu Dumnezeu îi angajează ființa în mod plener, în toate manifestările ei, în complexul raporturilor cu semenul, cu familia, cu întreaga societate. Viețuirea după preceptele iubirii are drept consecință «o stare de pace cu sine însuși, cu Dumnezeu și cu semenii. Iubirea creștină și pacea sunt noțiuni corelative (...), odrăslite din însăși esența firii noastre și ca dar de sus, de la Dumnezeu»¹¹.

Omul a fost creat de Dumnezeu după chipul Său, având ca țel să tindă spre asemănarea cu El. Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu toate calitățile necesare să ajungă la scopul pentru care l-a creat, afirmându-se astfel ca ființa superioară în Univers, având conștiința de sine și năzuința spre desăvârșire. „Întreaga istorie a civilizației omenești stă mărturie a uriașului efort de care a fost capabilă făptura cea cugetătoare, investind în acest efort nu numai energia dar și capacitatea sa creatoare. Nenumărate sunt dovezile că el a fost în stare mereu să se depășească pe sine”.¹² Pentru împlinirea scopului său omul trebuie să știe că pacea este una dintre condițiile fundamentale ale împlinirii scopului final, „este un imperativ moral esențial sub semnul căruia poate înflori în sufletul omului adevărata bucurie de a trăi”.¹³ Omul autentic nu se poate împli dacă în sufletul său și în întreaga lume nu se sălășluiește pacea, încât *homo sapiens* și *homo faber* trebuie să se împlinească în *homo pacificus*. „Ne dovedim cetățeni conștienți și devotați, creștini adevărați, atunci când la gândul și cuvântul nostru adăugăm fapta noastră, atunci când la rugăciune și priveghere adăugăm efortul nostru, veghea activă a fiecărei zile, a fiecărui ceas, *pentru pace și bunăvoință, pentru sporite rodire de bine în întreaga lume*”.¹⁴

Alături de pace la loc de cinste pentru orice creștin stau iubirea și dreptatea. Iubirea de Dumnezeu și de aproapele sunt de nedespărțit, fiind propovăduite de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Vechile *Cazanii* românești

¹¹IBIDEM, p. 178-179.

¹²*Vocile păcii – argumentele vieții*, în vol. *Pace pe pământ*, p. 274 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în BOR, nr. 11-12/1981, p. 1137-1143).

¹³IBIDEM, p. 277.

¹⁴*Pace și bunăvoință pentru sporite rodire de bine în întreaga lume*, în vol. *Pace pe pământ*, p. 286 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în Ortodoxia, nr. 3/1982, p. 353-355).

preiau aceste îndemnuri divine, astfel încât pe parcursul tuturor paginilor lor se regăsesc dovezile iubirii ca poruncă și îndatorire supremă pentru oameni. Iubirea creștină reprezintă o dăruire a darului pe care creatura l-a primit de la Creator, de aici decurgând spiritul jertfelnic și altruismul omului. Astfel, iubirea este o totală dăruire de sine a omului către aproapele său care este, așa cum ne învață Mântuitorul, orice om. Din porunca iubirii derivă învățătura privind dreptatea între oameni și imperativul de a instaura pacea pe întreg pământul. „Pacea a fost vestită pe pământ în noaptea sfântă a Nașterii Domnului Iisus Hristos. Darul păcii ne-a fost lăsat testamentar prin sublima Sa jertfă. Sfinților Săi ucenici și apostoli Mântuitorul le-a dat porunca și i-a înveșmântat cu harul de a aduce până la marginile lumii solia păcii creștine. Vibrante pagini filocalice despre porunca creștină a păcii ne-au lăsat Sfinții Părinți și marii dascăli și scriitori bisericești. Pacea cu Dumnezeu, pacea în suflet și pacea cu semenii este propovăduită și pe larg lămurită în Cazaniile noastre”.¹⁵ A trăi în pace cu semenii înseamnă a ne dăruii lor și a le dăruii iubirea noastră, așa cum se desprinde din paginile Sfințelor Scripturi și din textele vechilor *Cazanii*, cele care transpun adevărurile scripturistice în frumoasa limbă românească, ținând cont de realitățile culturale și sociale ale celor cărora se adresează în mod direct.

O mare parte dintre preceptele morale creștine se regăsesc și în alte religii ale lumii, acest fapt fiind de un interes deosebit în apărarea și promovarea păcii pe pământ. „Pentru noi creștinii ca și pentru slujitorii și toți credincioșii aparținând celorlalte culte, iudaismul, islamul etc., pacea este nu numai o idee pioasă ci și un factor moral dinamic, reprezentând o forță de care se ține seamă din ce în ce mai mult. (...) La conferințele mondiale ale religiilor și la alte reuniuni cu profil adecvat consacrate păcii se examinează contextul relațiilor mondiale și se analizează ce anume împiedică promovarea păcii, preconizându-se mijloacele prin care să se poată îndepărta aceste obstacole”.¹⁶ Problema păcii pe pământ a devenit una dintre coordonatele esențiale ale întâlnirilor inter-religioase aflându-se pe principalele agende ale întâlnirilor la orice nivel de discuție, mai ales că, în trecut, cele mai importante conflicte între oameni au avut cauze religioase. „Prin profilul și anvergura lor, astfel de întruniri dau expresie grăitoare rolului deosebit de important pe care îl are opinia publică, pe care îl au popoarele, organizațiile și instituțiile cu caracter științific, cultural, artistic ori din alte domenii și alături de toate acestea cultele, religiile lumii, organizațiile și organisme religioase naționale și mondiale, pentru determinarea unui nou curs în politica internațională actuală, prin realizarea de pași efectivi în direcția dezarmării, pentru o pace statorni-

¹⁵*Principii morale creștine, îndatoriri sociale și cetățenești*, în vol. *Pacea pe pământ*, p. 314-315 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în rev. BOR, nr. 3-4/1982, p. 221-251).

¹⁶«*Pentru pacea a toată lumea*», în vol. *Pacea pe pământ*, p. 330 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în Ortodoxia, nr. 3/1984, p. 311-322).

că în lume. Prin adeziunea totală de principiu, prin participarea activă și contribuția efectivă la asemenea manifestări și reuniuni, Biserica noastră, prin slujitorii și credincioșii săi, își îndeplinește misiunea sa sacră, Îl slujește pe Dumnezeu, slujește fiecăruia dintre semenii noștri, pentru a statornici iubirea universală, «pentru Pacea a toată lumea»¹⁷.

Anul 1986 a fost declarat de Organizația Națiunilor Unite (ONU) drept „Anul Internațional al Păcii”, fapt ce a determinat toate țările și organizațiile religioase sau de altă natură să-și focalizeze forțele în promovarea și apărarea păcii pe pământ. „Pentru Biserica noastră Ortodoxă, apărarea păcii, ocrotirea vieții, reprezintă o datorie sfântă și o misiune permanentă, înțelegând că este necesar să se depună toate eforturile pentru ca, în unitate cu toate celelalte confesiuni religioase, împreună cu toate forțele păcii din lume, să se determine un nou curs al evenimentelor, să triumfe rațiunea, să se asigure dreptul fundamental al oamenilor la existență, la pace, la bucurie”¹⁸. Creștinii trebuie să fie pilda vie în lume pentru promovarea adevăratelor virtuți între care pacea între oameni ocupă un loc important. Lupta împotriva ordinii existente în lume este o luptă împotriva lui Dumnezeu și a existenței în general. În acest proces, Ortodoxia ocupă un loc esențial în promovarea adevăratelor valori și precepte morale. „Necesitatea deschiderii și a dialogului pentru buna înțelegere și cooperare rodnică este viu simțită, trăită în viața Bisericii, a Ortodoxiei care, prin doctrină, prin principiile și tradițiile față de semenii, fără deosebire de neam, propovăduiește dragostea și bunăvoința, dăruirea jertfelnică. Prin principiile și prin practica sa, Ortodoxia a adus în mișcarea ecumenică tezaurul ei de credință și virtuți, manifestând deschidere, dorință de apropiere, de cunoaștere și prețuire reciprocă, prin consultări și conferințe interconfesionale, prin rugăciuni și slujbe comune pentru unitatea creștină și în aceeași măsură pentru solidaritate cu întreaga omenire, pentru apărarea vieții și a păcii”¹⁹.

Creștinismul propovăduiește faptul că lumea este creația lui Dumnezeu și opera iubirii sale. Lumea a fost creată pentru desăvârșire, pentru îndumnezeire. De aici derivă și solidaritatea omului cu natura și a semenilor între ei, împreună tinzând spre desăvârșirea supremă. „În duhul acestor convingeri și adevăruri de credință se desfășoară dialogul ecumenic contemporan, ca o expresie fermă a conștiinței creștine, a hotărât de a nu precupeți niciun efort spre a contribui, pe căile specifice religiei, la rezolvarea celei mai grave și acute probleme a omenirii contemporane, preîntâmpinarea declanșării unui

¹⁷IBIDEM, p. 339-340.

¹⁸Să întâmpinăm cu pace mileniul III. (1) În unitate, cu responsabilitate, să conlucrăm pentru apărarea darului vieții, în vol. *Pace pe pământ*, p. 388-389.

¹⁹Să întâmpinăm cu pace mileniul III. (2) Dialogul – Izvor al buneii înțelegeri și al colaborării pentru pacea și viața lumii, în vol. „Pace pe pământ”, p. 413 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, 4, Craiova, 1987).

război nuclear, salvagardarea păcii lumii. Numeroasele participări ale ierarhilor și teologilor noștri la întrunirile diferitelor organisme mondiale religioase, Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Creștină pentru Pace, Conferința Bisericilor Europene, precum și în cadrul altor organisme mondiale și organizații care au în obiectivele lor problemele păcii și ale stabilirii bunei înțelegeri între oameni și popoare, reprezintă tot atâtea prilejuri binevenite de afirmare a conștiinței noastre creștine, de voință și receptivitate în dialogul ecumenic, pentru stabilirea unor strânse raporturi de comunicare, pentru cunoaștere și înțelegere reciprocă”.²⁰ Întâlnirile de natură ecumenică au darul de a apropia diferitele confesiuni creștine, diferitele comunități religioase, pe drumul păcii, al cunoașterii reciproce și al găsirii unității spre care tindem toți. „Bisericile, Organizațiile bisericești și cele religioase în general, creștinii din întreaga lume, indiferent de confesiune, credincioșii tuturor religiilor, ca membri conștienți și responsabili ai societății contemporane, au îndatorirea să demonstreze în mod categoric și în permanență opțiunea lor fermă în favoarea păcii și a vieții. Bisericile, organizațiile creștine au sacra îndatorire de a apăra viața, de a statornici în suflete dorința de înfrățire și conlucrarea, încrederea în viitor, cu conștiința că atitudinea lor semnifică prezența și valoarea tămăduitoare a învățăturii Mântuitorului Hristos în lume, într-o lume profund marcată de o criză complexă și fără precedent”.²¹ Viața ca dar divin nu se poate manifesta și desăvârși decât într-o lume în care este prezentă pacea ca poruncă dumnezeiască, fiind „revărsare a harului Sfântului Duh, luminând rodirile năzuințelor firești ale omului către bucurie, către fericire”.²²

Mântuitorul nostru Iisus Hristos i-a redat omului calitatea de chip care se întunecase odată cu căderea în păcat și l-a repus pe treapta convenită pentru a urca spre asemănarea cu Dumnezeu, practicând virtuțile între care se remarcă iubirea, dreptatea și binele. Aceste virtuți trebuie să stea la temelia relațiilor dintre oameni ca ființe egale în fața lui Dumnezeu. „Astfel, dreptul inițial și deplin la existență al fiecărui om este exprimat prin asigurarea condițiilor de libertate, egalitate și dreptate, care reprezintă de asemenea drepturi fundamentale în raporturile umane, în cadrul ordinii morale și ordinii juridice a lumii. Libertatea este o expresie a idealului de viață creștină”.²³ Chemată la colaborare și unitate autentică, omenirea trebuie să țină cont de mesajul Domnului nostru Iisus Hristos Care ne învață să ne iubim unii pe

²⁰IBIDEM, p. 416.

²¹*Pacea și viața noastră – pacea și viața întregii lumi*, în vol. *Pacea pe pământ*, p. 330 (Pentru prima dată articolul a fost publicat în MO, nr. 1/1986, p. 9-16).

²²IBIDEM.

²³*Dreptul nostru la viață în lumina Sfintei Scripturi, a scrierilor patristice și a tratatelor internațional contemporane*, în vol. *Pacea pe pământ*, p. 462 (Cuvânt rostit la „Fundatia Pro Oriente” din Viena la 28 mai 1980 și publicat în „Almanahul Parohiei Române din Viena”, XX (1981), p. 137-144).

alții și să lucrăm la promovarea virtuților în întreaga lume. De aceea trebuie să existe un dialog permanent între oamenii ce aparțin diferitelor confesiuni creștine și religii pentru a putea repune viața autentică pe făgașul ei normal. Creștinul are datoria de a se implica în probleme timpului în care trăiește pentru a pune în practică mesajul scripturistic ca întruchipare a vocii lui Dumnezeu. „Sfânta noastră Biserică înțelege chemarea lui Dumnezeu la solidaritate cu semenii ca o cerință și o poruncă de a fi alături de cei care luptă pentru înfăptuirea dreptății în lume, de cei care au nevoie de credința și de forța noastră, de devotamentul și de spiritul nostru e jertfire, pentru a-și dobândi dreptul la viață, la libertate și la demnitate”.²⁴

Creștinii sunt cei care slăvesc pe Dumnezeu și lucrează în ogorul lui Dumnezeu (I Corinteni 1, 10) pentru apărarea și promovarea adevăratelor virtuți creștine, între care se numără promovarea păcii și a dreptății între toți oamenii de pe pământ. „Noi, ierarhii, clericii și enoriașii din această Arhiepiscopie, precum și întreaga Biserică Ortodoxă Română, alături de poporul nostru și de omenirea iubitoare e pace, considerăm că nimic nu este astăzi mai important pentru prezentul și viitorul umanității decât opțiunea – fără alternativă – pentru o atitudine lucidă, în numele vieții, pentru un consens unanim în duhul înțelegerii, al armoniei și păcii, în duhul mesajului sfânt de la Betleem: «*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!*»”.²⁵

Concluzii

Volumul de articole, studii, cuvântări și Pastorale publicat la Editura Mitropolia Olteniei din Craiova în anul 1986 trebuie văzut și analizat, pentru o bună și corectă înțelegere, în lumina vremurilor în care a apărut. În același timp, ideile pe care IPS Nestor Vornicescu, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, le dezvoltă în scrierile sale sunt actuale și după aproape 30 de ani de la strângerea lor între paginile aceleși cărți, după ce văzuseră lumina tiparului cu ani în urmă în diferite reviste din țară și străinătate, semn că autorul dovedește o putere impresionantă de a rămâne viu prin scrierile sale într-o epocă în care totul era dictat și atent controlat și cenzurat de la centru.

În zilele noastre, într-o perioadă în care cei ce abordează teme ca „patriotism”, „românism”, „idealul strămoșilor”, „istoria națională”, „pacea pe pământ”, „munca”, „dreptatea” ș.a. sunt considerați a fi spirite retrograde și contaminate de perioada apusă și de tristă amintire, cuvintele IPS Nestor Vornicescu referitoare la aceste idei rămân de o actualitate ce îi lasă pe mulți fără replică. În ciuda faptului că anumite cuvinte și expresii au fost acaparate de doctrina comunistă, schimbându-li-se sensul, ele reprezintă constante și

²⁴IBIDEM, p. 468-469.

²⁵*Slavă întru cei de sus și pe pământ pace*, în vol. *Pace pe pământ*, p. 696 (Pastorală la Praznicul Nașterii Domnului - 1986).

permanențe atât ale spiritului nostru național, cât și virtuți creștine despre care s-a vorbit și trebuie să se vorbească și să fie respectate pentru a putea să ne orientăm într-o Europă din care ele nu au dispărut nicio clipă din discursul oficial sau particular și în care România își caută coordonatele naționale pentru a se adapta după integrarea atât de mult dorită de toți. „Volumul *Pacea pe pământ* îl adeverește pe Mitropolitul și Academicianul Nestor Vornicescu ca ierarh și teolog pe linia învățaturii și a tradiției Ortodoxiei românești, iubitor și luptător pentru țară și popor, pentru pace și înțelegere între oameni și neamuri, pentru apărarea păcii și a vieții. Concluzia categorică este că pacea – salvardarea, apărarea, întărirea, impunerea și permanentizarea ei urbi et orbi – constituie imperativul vital al zilelor noastre, cum arată autorul pe bună dreptate”.²⁶

²⁶ Pr. conf. dr. CONSTANTIN PĂTULEANU, *Art. cit.*, p. 152.

BIBLIOGRAFIE

1. BOLDIȘOR, ADRIAN, „Omagiu la 83 de ani de la naștere: Mitropolitul Nestor Vornicescu al Olteniei”, în: *Ziarul Lumina*, Miercuri, 6 octombrie 2010, Ediție de Oltenia, Nr. 34 (1721), Anul VI, Serie Regională.
2. PĂTULEANU, Pr. conf. dr. CONSTANTIN, „Mitropolitul Nestor Vornicescu și Mișcarea ecumenică”, în vol.: *Vlădica Nestor. Păstorul oltenilor*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2007.
3. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Chipuri ale sfințeniei în istoria Ortodoxiei Românești”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
4. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Dreptul la viață, dreptul la pace”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
5. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Dreptul nostru la viață în lumina Sfintei Scripturi, a scrierilor patristice și a tratatelor internațional contemporane”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
6. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Egalitatea națiunilor”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
7. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Evanghelia Păcii trăită în diferite structuri actuale ale lumii”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
8. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Pace și bunăvoință pentru sporite rodire de bine în întreaga lume”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
9. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Pacea și viața noastră – pacea și viața întregii lumi”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
10. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Pentru pacea a toată lumea”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.

11. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Principii morale creștine, îndatoriri sociale și cetățenești”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
12. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Să întâmpinăm cu pace mileniul III. (1) În unitate, cu responsabilitate, să conlucrăm pentru apărarea darului vieții”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
13. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Să întâmpinăm cu pace mileniul III. (2) Dialogul – Izvor al bunei înțelegeri și al colaborării pentru pacea și viața lumii”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
14. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Slavă întru cei de sus și pe pământ pace”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.
15. VORNICESCU, Dr. NESTOR, Arhiepiscop și Mitropolit, „Vocile păcii – argumentele vieții”, în vol.: *Pace pe pământ*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986.